

ABATHON - közösségfejlesztő maraton

Esettanulmány egy módszertani kísérletről Abaújban

Bevezetés

2019 tavaszán a Közösségfejlesztők Egyesülete (továbbiakban KÖFE) épp egy szakmai műhelyt szervezett Telkibányára, ahol a nemzetközi partnereinkkel – köztük a székelyföldi partnerekkel is – főként a szociális, egészségügyi közszolgáltatások közösségi alapú működésének lehetőségeit, feltételeit jártuk körbe, vizsgálva annak színvonalát és az abban résztvevő szereplőket. Akkor már közel másfél éve voltunk jelen a Gönci járásban, voltak benyomásaink és korábbi meghatározó kapcsolataink („Fogadó” Észak-Abaúji Közösségfejlesztők Köre Egyesület, röviden: FÉSZAK-KÖR) amelyek mellett lettek újak is. Kutattuk azt, hogy a helyi cselekvők (szervezetek, intézmények) a rendelkezésükre álló erőforrásaik és az ehhez társuló jó szándékuk ellenére miért nem tudnak nagyobb eredményeket elérni a közszolgáltatások területén? A területi hatékonyság zálogaként, a kutatási projektben résztvevő partnerek maguk fogalmazták meg az együttműködés alapú tervezés-fejlesztés igényét. Tisztán látszott, hogy vannak tenni akaró, változást generáló emberek, szervezetek, intézmények, akikkel tovább tudnánk menni a kutatási projekt kereteit meghaladó, cselekvésre épülő folyamatban. Azt is érzékeltek, hogy vidéki térségbeli potenciális partnereink számítanak ránk, hisz a közösségi megoldásokra való figyelem felhívásán túl, a cselekvéshez szükség van a folyamatos motiválásra, melyet most tőlünk várnak. Mivel a székelyföldi partnereink a kutatás eredményeként ugyanarra a konklúzióra jutottak, mint mi Abaújban, adott volt a szakmai konzorcium két vidéki terepet képviselő szereplője.

A fenti eredmények alapján Csabai Lucia közösségfejlesztő kolléganőnknek, egy korábbi észtországi szakmai tapasztalata jutott eszébe, amely módszer középpontjában a közösségi tervezés során felépített közösségi cselekvések állnak. Ott ötletversenynek (angolul szociális hackathonnak) nevezték ezt a módszert, melynek keretében hátrányos helyzetű vidéki térségben, a szociális szolgáltatások közösségi alapon történő tervezésére és megvalósítására szerveztek rendezvényeket. A KÖFE e terület felé elkötelezett munkatársai, az első módszertani leírások alapján is rögvest megéreztek, hogy az innovatív módszer, frissítő hatást gyakorolhat a közösségi alapú fejlesztések terepi beavatkozásai során.

Ezekkel az indíttatásokkal jött létre az a konzorciumi partnerség, melynek tagjai Magyarországról: a KÖFE és a FÉSZAK-Kör; Székelyföldről: a Humán Reform Alapítvány (HUREF) és a Homoród-Küküllő LEADER Egyesület (HKLE); Észtországból: a Voru Megyei Fejlesztési Központ (Vorumaa Arenduskeskus, továbbiakban Vorumaa) voltak. A közös célokat támogató potenciális forrást, egy Erasmus+ kiírás jelentette. A konkrét pályázati téma pedig a szociális hackathon módszerének adaptálása a közösségfejlesztés szakmai kereteihez igazítva, hátrányos helyzetű vidéki területeken a közösségi tervezés gyakorlati megvalósításának kipróbálására Székelyföldön és Abaújban.

A hackathon szó a „hacker” és a „marathon” szavak összevonásából jött létre, amely egyrészt utal az informatika innovativitást hordozó világára és a rendezvény maratoni hosszúságára. A módszert elsőként az IT szektorban alkalmazták hatékony ötlet kidolgozásra, általában 48 órás időkeretben, komplett szakmai támogatással kísérve. Azóta a módszer tovaterjedt és az üzleti életben általánossá lett, speciális ötletversennyé vált. Ezekre az alapokra építve dolgozta tovább a módszert a Tallinni Egyetem és a Voru Megyei Fejlesztési Központ, Észtországban a szociális szolgáltatások tervezésére,

fejlesztésének kidolgozására. Ezzel az volt a céljuk, hogy a szolgáltatások a helyi igényekre reagáljanak, a helyi közösség pedig aktív résztvevőjévé váljon a folyamatnak, s ne csupán elvárásai legyenek a szolgáltatók felé, hanem felelősségük is a jobb ellátás megszervezésében, illetve, hogy a szolgáltatások hiányzó elemeit civil kezdeményezések révén biztosítsák.

Nekünk közösségfejlesztőknek, a terepi munkáink során célunk, hogy újabb és újabb módszereket alkalmazzunk annak érdekében, hogy a részvételi kedvet és lehetőséget megteremtsük a helyi ügyekben legilletékesebb helyi szereplőknek. Amennyiben a helyi emberek rendszeresen kommunikálnak, találkoznak, „összeülnek”, jövőt terveznek, várhatóan termékeny közösségi cselekvések születnek. Az eredmény nemcsak a cselekvés, hanem annak felismerése is, hogy a lehetőségekről való folyamatos gondolkodás, nem csak problémamegoldásra alkalmas, hanem az életminőség változásához is hozzájárul. A szociális hackathon újszerűsége és cselekvés orientáltsága alkalmas volt arra, hogy a legkülönbélebb élethelyzetű szereplőket megszólítsa. A még kipróbálatlan vállalkozást, az úttörőség izgalma hajtotta előre, s ezen új módszer a helyi emberek, közösségek megszólítására, aktivizálására reménytelen várakozással töltött el bennünket, szervezőket is.

Első lépésként, észt partnerünkön keresztül megismertük a szociális hackathon módszerét, - hogy ők hogyan is csinálják ezt - majd elkezdtek elemeire szedni és a saját szakmai alapelveink, értékeink mentén újratervezni, figyelembe véve a Gönci járás jellemzőit is. Minden térségnek, minden leendő szociális hackathonnak ki kell alakítania a saját arculatát, fókuszait, hiszen a helyi fejlesztő szervezetek-közösségek más-más jellegűek, a helyi lakosság más-más összetételű, élethelyzetű és minden térségnek megvannak a maga sajátosságai, amelyek megkívánják a testre szabást.

Az esettanulmány azzal a céllal készült, hogy bemutassuk a magyarországi első szociális hackathon, vagyis közösségi tervezési maratont szervezését és lebonyolítását, mintául szolgálva ezzel azoknak a térségeknek, szervezeteknek, közösségeknek, akik szeretnék ezt a módszert alkalmazni, kipróbálni saját munkájuk során. E mellett szeretnénk a közösségfejlesztő szakma számára is bemutatni az új módszert, az adaptációs kísérlet ismertetésével, így teremtve alapokat a módszer szélesebb körű szakmai továbbgondolására.

Az esettanulmány négy részre oszlik: az elsőben bemutatjuk azt a térséget, ahol a közösségfejlesztő maratont megvalósult, a másodikban megismerhetjük azokat a lépéseket, amelyek elvezettek minket a 48 órás maratontig, majd ezt követően a 48 óra történései, s végül az utolsó részben a tanulságok és ajánlások megfogalmazása olvasható.

A térségről¹

A Gönci járás Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi, Szlovákiával határos részén helyezkedik el. Történelmi hagyományokban, természeti erőforrásokban, kultúrtörténeti értékekben gazdag vidék, mégis a relatív elmaradottság a jellemző, az itt élők életszínvonala jóval a magyarországi átlag alatt van. Kutatási és közösségfejlesztői szakmai tapasztalataink alapján, úgy tűnik, hogy a térség nem képes hatékonyan mozgósítani az emberi és természeti erőforrásait annak érdekében, hogy az itt élők jobb megélhetésre tegyenek szert, haszonélvezői, ne pedig elszenvetői legyenek a változásoknak, a fejlesztéseknek. A térségre az ipar jelenléte egyáltalán nem jellemző.

¹Készült a Közösségek szolgálatában- kistelepüléseken (2020) e-tanulmánykötet alapján: https://kofe.hu/wp-content/uploads/Dokumentumok/efop-2018-2020/e-tanulmanykotet_final.pdf

A népességszám csökkenése folyamatos és erőteljes. Ez elsősorban az elvándorlásoknak és ezzel összefüggésben a romló korstruktúrának köszönhető.

A járás minden településén találunk legalább egy bejegyzett civil szervezetet, azonban ezek jó része nem aktív. Ha a tevékenységi köreiket tekintjük, akkor főleg kulturális, szabadidős, sport és polgárőr egyesületekről van szó, és sok közöttük az intézmények, óvodák és iskolák támogatására létrehozott alapítvány, amelyek azzal a céllal jöttek létre, hogy az intézmények működési forrásait kiegészítsék. A fejlesztéssel, társadalomfejlesztéssel, érdekképviseléssel, érdekvédelemmel foglalkozó szervezetek száma elenyésző, hiányzik az igazi civil attitűd. Az utóbbi években ezen szervezetek jelentősége és a járás fejlesztésére gyakorolt befolyása, hatása egyre csökken. A hatalom nem vonja be, nem szólítja meg a kevés számú tenni akaró szervezetet még azokban a programokban sem, amelyek kifejezetten ezen egyesületek tevékenységének, tudásának profiljába tartozik. Így ezek a civil szervezetek elszigetelten, legtöbb esetben magányosan próbálnak változást elérni, vagy időnként egymással együttműködve nagyobb befolyást szerezve képviselni helyi civil érdekeket. Mivel általában a fejlesztési forrásokból kimaradnak, így az anyagi és infrastrukturális ellátottságuk sem megfelelő. Ez köszönhető annak is, hogy a hátrányos helyzetű térségekben a civil kurázsinnal alapuló beavatkozó cselekvések sikeréhez szükséges tanultság és bátorság is hiányzik, mint ahogyan az ezeket potenciálisan támogatni képes, anyagilag erős réteg is.

A járásban két város található: az északi részen Gönc, a déli részen Abaújszántó. Emiatt az elhelyezkedés miatt, valamint a városok köré csoportosuló szolgáltatások és a központi szerepeik miatt nevezik a járást kétpólusúnak. A két város, a vezető funkció megszerzésére irányuló vetélkedés miatt kevésbé kooperáló, inkább egymással versengő pozícióban van.

Az ABATHON-ig vezető út

Az ABATHON – közösségfejlesztő maraton - két szervezet együttműködésében valósult meg Abaújban, a Gönci járásban. Az egyik a KÖFE, országos szakmai szervezetként a közösségfejlesztő szakmai hátterével és az országos kapcsolataival járult hozzá a rendezvényhez. A másik szervezet a FÉSZAK-KÖR, amely helyi szereplőként a helyi tudását, a helyi kapcsolatrendszerét, és a térség északi részén végzett 15 éves közösségfejlesztő tapasztalatát adta az együttműködéshez.

Az ABATHON szervezése során fontos volt az a 15 éves közösségfejlesztő folyamat, amelybe ágyazódott ez a rendezvény. Ez biztosította azt, hogy a helyi szervezők tudták és értették a beavatkozás fontosságát, annak felelősségét és hamar tudatosodott bennük, hogy a FÉSZAK-KÖR számára új kapcsolatokat, új tagokat és ezzel együtt az Észak-Abaújtól nagyobb hatókörbe való kilépést is jelentheti az ABATHON.

Miért ABATHON?

A kezdetekkor tudtuk, hogy a szociális hackathon megnevezést csak munkanévként, és csak addig használjuk, míg nem találunk rá jó elnevezést, hisz ez a két szó így együtt nem eléggé beszédes, nem eléggé magyaros és nem sokat mond majd a megszólítottaknak, a leendő helyi résztvevőknek, de a szakmabelieknek sem, hisz ez még nem egy elterjedt módszer. Az Északi térségben megvalósított szociális hackathonok elemzéseivel hamar eljutottunk oda, hogy ez valójában egy közösségi tervezési maraton. A maraton szóhoz ragaszkodtunk, hisz ez az, amely legjobban kifejezi azt a 48 órás, közösen töprengő összejárásban születő heroikus munkát, melyet a helyi csapatok a mentorok támogatásával ez idő

alatt végeznek. A szakmai elnevezés mellett mindenképp szeretnénk volna, ha van a térséghez kötődő elnevezése, így adta magát az Abaúj térség nevét adó Aba nemzetségnév. A kettő összekapcsolásával jött létre az ABATHON elnevezés, mint rendezvénynev és a módszer lényegét kifejező, a tartalom pontosítását segítő közösségfejlesztő maraton, vagy közösségi tervezés maratonja megnevezés. (Az még talán mindig egy következő lépés, hogy a módszernek is frappáns, kifejező rövid magyar nevet találjunk. Addig is közösségfejlesztő és közösségi tervezési maraton fogalmakat egymás szinonimáiként használjuk ebben a leírásban.)

A tervezéskor azt gondoltuk, hogy lesz közel egy évünk arra, hogy a Gönci járás településein megtaláljuk a tenni akaró embereket, akiket olyan helyekre hívunk majd beszélgetni (kávézó, étterem), amely kötetlen formát és barátságos helyszínt nyújt. Ezek az alkalmak szolgáltak volna arra, hogy beavassuk, lelkesítsük, elkötelezzük ezeket az embereket, hogy partnereinkké váljanak akár a szervezésben, akár résztvevőként az ABATHON-on. Ekkor még nem tudtuk, hogy a pandémia ezt a tervünket keresztülhúzza. Ezért amint felocsúdtunk a bezártságunkból, hozzáláttunk az újratervezéshez, és rendszeres online alkalmakon 2020 tavaszától elkezdtük a szervezőcsapattal a felkészülést a rendezvényre. Először a KÖFE és FÉSZAK-KÖR azon tagjai, akik a leendő rendezvény szervezőcsapatát adhatják megismerkedtek a szociális hackathon módszerével.

Hogyan épült fel a szervezőcsapat?

A szervezőcsapat tagjait a FÉSZAK-KÖR és a KÖFE tagjai adták, és az alábbi munkafolyamatokhoz társított funkciókkal dolgoztak:

- A koordinátor: aki a teljes szervezési folyamatot átlátta, a szervezőcsapatot mozgatta.
- A logisztikai munkacsoport: a helyszínerért, az ellátásért, a szállásért, a kíséző és szabadidős programokért volt felelős.
- A szakmai munkacsoport: a mentorok és zsűritagok kiválasztása, felkérése és felkészítése és a különböző szakmai anyagok összeállítása.
- Önkéntes munkacsoport: a folyamat során felmerülő különböző feladatokra önkéntesek toborzása, felkészítése és a munkájuk irányítása.
- Kommunikációs munkacsoport: a rendezvény beharangozása, valamint az utóéletéről való híradás, ill. az ötletek utógondozása, a csapatok támogatása.
- Forrásteremtő munkacsoport: támogatók és szponzorok felkutatása.
- Mindenki: az ötletek sokszínűsítése, pontosítása, a csapatok, a résztvevők toborzása.

Amikorra a szervezőcsapat átlátta és kezdte magáénak érezni és saját viszonyaira szabni a helyben tervezett szociális hackathon módszertanát, ismét bekövetkezett az ország bezárása és a személyes találkozások korlátozása. Ez komoly akadályt jelentett, mert a FÉSZAK-KÖR – és természetéből következően a közösségfejlesztés - adekvát munkamódszere a személyes, csoportos találkozásokra épül.

A konzorciumi partnerség 2021. elejére elkészített egy tananyagot, amely arra fókuszál, hogy a leendő résztvevőket és szervezőket felkészítse a közösségfejlesztő maraton megvalósítására képzésen, vagy szakmai műhelysorozaton. 2021 márciusáig kívártunk, s közben a szervezőcsapattal többször találkoztunk az online térben, melyeken ismételten újra- és újraterveztünk. Márciusban azonban úgy döntöttünk, hogy tovább nem tologathatjuk az első lépéseket így felosztottuk a Gönci járást három mikrotérségre, s az azokban fellelhető településeken a FÉSZAK-KÖR szervezőcsoportja elkezdte

összegyűjteni azokat az embereket - még csak névjegyzék formájában – akik szerintük sikerrel megszólíthatóak, mert közösségi vénával rendelkeznek. A kiválasztás szempontjai voltak: bevonható legyen a közösségi cselekvésbe, fontos számára a települése, ki tud állni a változások mellett, akiről elképzelhető, hogy az ABATHON egyik résztvevője lesz, és esetleg tud mozgósítani másokat is. Fontos momentumként kell kiemelni, hogy az abaúji szociális hackathon, ill. közösségfejlesztő maraton potenciális résztvevői, hozzájárulói körét a FÉSZAK-KÖR informális kapcsolati hálójából merítettük. Ez meghatározó lett a későbbiek során az ötletcsapatok kialakulására nézve is. Kialakult egy közel 100 főt tartalmazó névsorunk, amelyből - figyelembe véve azt, hogy mindhárom mikrotárság képviseltetve legyen - kiválasztottuk azokat, akiket ezt követően az őket ajánlók felhívták telefonon. Ezen első kapcsolatfelvételkor nagyvonalakban bemutattuk a szociális hackathon módszerét, felmértük az érdeklődést és megfelelő fogadókészség érzékelése esetén, invitáltuk őket szakmai műhelyekre. A műhelyt kénytelenek voltunk először online formában meghirdetni, annak kecsegtetésével, hogy legkésőbb nyár elején reméljük a személyes-csoportos találkozás esélyét is. Egyébként ez már egyfajta szűrő volt, hiszen akik már így is hajlandóak voltak részt venni, azokra remélhetőleg személyesen méginkább számíthatunk. A megkeresettek többsége nagyon nyitott volt, hamar összeállt az a csapat, akiről azt gondoltuk, majd velük együtt szervezzük tovább az ABATHON-t, s akik majd mikrotárságenként a szervező-motiváló szerepbe állva megszólítják és bevonják környezetük erre nyitottnak tartott tagjait. Ezzel véltük biztosítani az ABATHON Gönci járásra vonatkozó területi diverzitását.

Műhelyek

Az első 3-4 alkalom online formában valósult meg. Mivel a résztvevők közül nem mindenki mozog otthonosan az online térben, illetve nincs mindenkinek megfelelő eszköze hozzá, így ezek feltérképezésével kezdtünk, majd szerveztünk egy felkészülést az online tér használatáról. Sajnos ezen a ponton azok, akiknek nem voltak eszközei, vagy nem boldogultak az online tér adta kihívásokkal kimaradtak a további találkozásokból.

Az online alkalmak három fontos dologra fókuszáltak: közösségi beavatkozás és annak felelőssége, a közösségi munka módszerei (nyilván azok, amelyek a szociális hackathon szempontjából relevánsak), a szociális hackathon folyamatának a megismerése. A tervezett alkalmak után vártuk, hogy végre lehetőségünk legyen személyesen is találkozni, de mivel ez tolódot, és nem szerettük volna, hogy a résztvevők lendülete, lelkesedése elveszzen a hosszú várakozásban, így újabb online alkalmat hirdettünk meg.

2021. júniusában, amikor kinyitott az ország, felkészültek voltunk arra, hogy azonnal meghirdessük a személyes szakmai műhelyeket. Annak ellenére, hogy tudatosan figyeltünk arra, hogy az online műhelyekbe csatlakozók a valódi találkozásokra építő műhelyalkalmakon is részt vegyenek, voltak többen, akik kiestek a korábbi résztvevői körből. Ezért a névjegyzékünkéből újabb embereket választottunk és kerestünk meg. Ezeken a műhely alkalmakon a fókusz a szociális hackathon folyamatán, a 48 órán volt, hogy minél jobban megértsék a módszer lényegét a résztvevők, s így ezt minél sikeresebben és hitelesebben tovább is tudják adni saját kapcsolati köreikben. Természetesen tovább mélyítettük a közösségiség, a közösségi megoldásokban rejlő értékek tudatosítását is.

Szervezőcsapat működése

Az online műhelyek mellett a FÉSZAK-KÖR munkacsoportokba tagolódo szervezőcsapata is tovább dolgozott, s tervezte az ABATHON-t. Júniusig ez a szervezőmunka is az online térbe szorult, ami lendületi erejét, hatékonyságát behatárolta. A munkamódunk az volt, hogy először végigvettük a rendezvénnyel kapcsolatos teendőket, majd ezeket delegáltuk a különböző munkacsoportoknak, akik elkezdtek rajta dolgozni. A közös találkozókat a koordinátor szervezte, és ezen alkalmakon a munkacsoportok elmondták, hogy hol is tartanak, melyek a következő lépéseik. E mellett mindig voltak olyan tevékenységek, amelyek vagy minden csoportot érintettek, vagy egymásra épültek, ezeket is ilyen alkalmakon beszéltük át, és döntöttünk róla.

Az első és legfontosabb feladat az volt, hogy helyszínt találjunk a rendezvénynek. Mivel azt tudtuk, hogy szükségünk van egy nagy teremre és 7-8 kisteremre, így adta magát, hogy legyen egy iskolában, mégpedig a három éve bezárt telkibányai általános iskola épületében. (Ehhez az Ész-tországbeli Voru megyei gyakorlat is mintául szolgált.) Az ötletünkkel megkerestük az önkormányzatot, aki nyitottan fogadta az elképzelésünket, és rendelkezésünkre bocsátotta az épületet. Az ötletünk jónak bizonyult, de amikor az első lehetséges alkalommal megnéztük az iskolát és az udvarát szembesültünk azzal, hogy nagyon nagy fába vágtuk a fejszét, hisz egy olyan épületről van szó, amelyet 3 éve senki sem használt. Ennek ellenére a szervezőcsapatból senki sem említette meg ezt a lehetetlennek tűnő küldetést, csupán a végén az értékeléskor hangzott el: „amikor megláttam az iskolát nem gondoltam, hogy ezt tudjuk kihozni belőle.” Nem a lehetetlent, hanem a lehetőséget láttuk a termekben, a folyosókban, a tornateremben. Hamar elindult a tervezés, hogy mivel és hogyan tudjuk feldobni, feldíszíteni, szebbé és otthonossá, valamint a szükséges funkciókkal (pl. internet ellátottság) teljessé tenni az épületet.

Miután lehetővé vált a személyes találkozás a szervezőcsapat is áttért a személyes tervezői találkozókra, melyekre heti rendszerességgel került sor, hisz ekkor már csak 6 hét volt a rendezvényig. Úgy döntöttünk, hogy az iskolát a rendezvény előtti hétvégén berendezzük, hogy előtte való napra már csak az utolsó simítások maradjanak, de még mielőtt erre sorkerült, a tanterekben hagyott oktatási eszközöket kellett elpakolni. Az önkormányzattól lehetőségeihez mérten mindent megkaptunk az épület takarításához, de még jócskán maradt feladat nekünk is. Izgalmas volt látni, amikor a környező településekről megérkeztek a szervezőcsapat tagjai: mindenki felpakolva függönyökkel, textilekkel, üvegekkel, takarítószerrel, fűnyíró kistraktorral, metszőollóval, gereblyével stb. Két nap alatt olyanná varázsoltuk az iskola épületét, és udvarát, amely már alkalmassá vált a közel 100 ember befogadására.

Előkészítő események

Júliusban a három mikrotérségben egy-egy előkészítő eseményt szerveztünk, melyeknek a segítői, a szervezői azok az ott élő emberek voltak, akik a felkészítő műhelyeken részt vettek. Olyan lehetséges társakat hívtak meg, akiknek vagy lehetnek ügyeik, ötleteik, amelyeket az ABATHON-ra be tudnak hozni, vagy elkötelezettek a térségben a változás iránt és így csapattagként csatlakozhatnak olyan ügryhöz, amit sajátjuknak éreznek. Figyeltünk arra, hogy ezek az alkalmak ne legyenek túl távol az ABATHON-tól, hogy az a lelkesedés, az a kedv, amelyet ezek az alkalmak felépítenek, az idő múlásával ne törjön meg. Az előkészítő események fókuszában az új módszer, a szociális hackathon bemutatása állt, de e mellett beszéltünk a szervezetekről, a változásról, a térségben az eddig elének került ötletekről. Mindezt tettük úgy, hogy közben erősítsük, bátorítsuk és kedvet csináljunk a jelenlévőknek a részvételre.

A második előkészítő eseményen már úgy tűnt, hogy van hat ötlet, és ezzel együtt hat csapatkezdemény. Aztán néhány nap múlva kiderült, hogy mégsincs csak négy, mert ketten visszaléptek. Aztán néhány nap múlva ismét hét ötletnél tartottunk. Mivel folyamatosan változott a résztvevők létszáma, állandó mozgásban volt, így hamar mondássá vált a szervezőcsapatban, hogy az a legfontosabb feladat szervezni, szervezni a lehetséges résztvevőket, az embereket, egészen a rendezvény kezdetéig, vagyis 2021. augusztus 13-án 15 óráig. Szükség is volt erre, hisz még a rendezvény előtt is visszalépett egy csapat, miközben lettek új ügyek és új emberek is.

Kik is a szereplői az ABATHON-nak?

- A résztvevők: azok az emberek, akik ötletekkel érkeztek, vagy csapattagokként, vagy csak úgy szólóban, mert szeretnének változást és keresik azt az ügyet, amelyhez csatlakozni tudnak.
- A szervezőcsapat: akik a helyszíntől kezdve, az ellátáson át a szállásig biztosították a feltételeket, e mellett szakmailag felépítették a 48 órát, megszervezték az előkészítő eseményeket és szakmai műhelyeket, felkérték és felkészítették a mentorokat és a zsűritagokat, szervezték az adományokat és a nyereményeket.
- Az önkéntesek, akik segítették a szervezők munkáját.
- Külön kiemelném az önkéntesek között a nyilvánosság csapatának meghatározóan fontos munkáját, akik már az esemény előtti napon kisfilmeket készítettek az ötletekről és az eseményt koordináló szervezők FB oldalain közzé tettek. Magáról az ABATHON eseményéről is folyamatában tudósítottak, szerveztek média megjelenést, gondoskodtak a fotódokumentálásról.
- A mentorok: azok a szakemberek, akik a csapatok munkáját támogatták, végigkísérték őket azon az úton, amíg az ötletből kidolgozott projekt lett. Az ABATHON mentorai között voltak közösségfejlesztők, vidékfejlesztők, PR és kommunikációs szakemberek, társadalmi vállalkozással foglalkozók, valamint forrásszervezéshez értők. A mentorokat több online műhelyen készítettük fel: egyrészt a szociális hackathon módszeréből – a folyamatból, amelyen a csapatok végigmennek a 48 óra alatt -, másrészt különböző, csapatépítő- és közösségi módszerekből, amelyeket a munkájuk során tudnak használni. (A feladat nem volt túl nehéz, hiszen az ország legjobb közösségfejlesztő szakembereit nyertük meg az ABATHON-hoz)
- A zsűritagok a térség elismert és fejlesztésekben élenjáró érintett szereplői közül kerültek ki. Volt közöttük Abaújban sikeres vállalkozás vezetője, innovatív lelkész, helyi polgármester, forrást elosztó szervezet képviselője, tehetségeket támogató kollégium térségi vezetője, és elismert közösségfejlesztő. A szervezőcsapat kidolgozta a zsűrizés szempontjait, melyet eljuttatva minden zsűritagnak, átbeszélte, finomított velük előzetes online találkozón.
- Ceremóniamesterek: két fős team, amely a rendezvény szakmaiságáért és hangulatáért is felelős, egyikük helyi, a másik külső közösségfejlesztő szakember. Így egyszerre volt jelen a színpadon a helyi tudás, a szociális hackathon módszerének ismerete, a jó hangulat keltése, a viccek és poénok gyártása.

Az ABATHON

Minden térségnek, minden közösségfejlesztő maratont szervező csoportnak meg kell álmódnia, és ki kell találnia a saját rendezvényét, amely az adott térséghez illeszkedik, amely a helyi tudásokat, szokásokat, adottságokat is figyelembe veszi. Mi is ezt tettük az ABATHON kapcsán. Mivel ez a

rendezvény civil alapokra, s kiemelten a FÉSZAK-KÖR 2007-től gyakorolt munkamódjára alapult, a csapattoborzás és az ötletcsapatok kialakítása is abaúji-civil mintát követett. Az észtországi modellben, a csapatok teljes egészében az első napi nyitó rendezvény első óráiban alakulnak, s a csapattagok is ekkor választódnak ki, szigorúan ügyelve a csapaton belüli diverzitásra. (Pl. a szakmák szerinti, a lakóhely szerinti, életkor szerinti stb. változatosságra.) Nálunk, a hagyományok és a civil közösségi gyakorlatlanság miatt, elsősorban a motiváció megerősítése, a vállalkozó kedv kialakítása tűnt elsődleges feladatnak, ezért lehetővé tettük, hogy már/vagy félig kész ötletcsapatok is jelentkezhesse az ABATHON-ra. Megkötésünk annyi volt, hogy 5-7 fő legyen egy csapatban. A nagy nap péntek délutánjára derült ki, hogy érkeztek hozzánk csapatok ötlettel, ötletek csapat nélkül, de ötlet nélküli résztvevők is, akik itt kerestek maguknak csapatot. Ebben a dinamikus kavargó közösségi tervezésre megágyazott légkörben, végül 11 ötlet szerepelt az ötletvásáron, amelyből 7 ötletcsapat alakult ki.

Az ABATHON 48 órás volt és 2021. augusztus 13-án 15 órától 2021. augusztus 15-én 18 óráig tartott. A szervezőcsapatnak azonban egy nappal korábban, csütörtök délután indult az utolsó nagy hajrája. A termekbe bekerültek a munkát segítő eszközök (munkalapok, papírok, tollak), kompletté vált a hangosítás a nagyteremben, lett internet az egész iskolában, megérkeztek a szalmabálák az udvar pergolái alá, hogy minél változatosabb, az évszaknak is megfelelő, kényelmes helyszíneken lehessen másnaptól dolgozni, mind az udvaron, mind az épületben. Pénteken reggel folytattuk a szépitéssel, a virágdíszek összeállításával, amely az egész épületnek otthonos, barátságos hangulatot adott, illetve összeraktuk a kikapcsolódást szolgáló pingpongasztalt, kosárpalánkot, tekét, csocsót.

Ebédre érkeztek a mentorok, akikkel megismertettük a helyszínt és ismét végigvettük a feladatokat. Majd érkeztek az ABATHON lényegét jelentő résztvevők, akiknek a folyamatosan növekvő létszámát látva örömmel adták át az elkövetkező 48 óra kulcsinformációit a helyi logisztikusaink. Ahogyan közeledtünk a 16 órához, egyre jobban megteltek a jelenléti ívek, az iskola udvara, folyosói, és a tornaterem is. A szervezőcsapat fellélegzett és felszabadultan vágunk bele az előttünk álló 48 óra, az első magyar szociális hackathon, vagyis a közösségfejlesztő maraton várható kihívásaiba.

A program köszöntőkkel kezdődött: Telkibánya Önkormányzata, a KÖFE, a FÉSZAK-KÖR részéről, majd egy közösségiséget sugárzó dal gitáros előadása után megismerhettük a nap menetét, illetve bemutatkoztak a mentorok. Ezt követően tizenegy ötlet mutatkozott be 3-3 percben. Minden ötlet után két kérdést tehettek fel a mentorok, mely kérdések az ötlet megértését szolgálták. Közben külön-külön flipchart papírra jegyzeteltük az ötleteket, mely az ötletek bemutatását követő ötlet-piacon, vizuális segítséget nyújtott az ötlet megértéséhez. Az ötletgazdák sorban kiálltak a flipchartpapírjaikkal a folyosóra és csapattagokat toboroztak maguk mellé, ugyanis az a csapat tudott megalakulni, és tudta elkezdni a munkát, amelyiknek legalább 5 fő tagja lett. Közben, amikor már látszott, hogy melyik ötletek maradtak talpon a mentorok elvonultak a szakmai szervezőcsoporttal, hogy eldöntsék ki melyik csapattal szeretne dolgozni és ki legyen a mentortársa.

A tizenegy ötletből hét csapat alakult, voltak ötletek, amelyekkel nem dolgoztak tovább és voltak olyanok is, amelyek beolvadtak egy másikba. Az alábbi ötletek maradtak talpon:

- Draken: digitális faliújság, térségi könnyen elérhető, településközi közösségeket is generáló információs bázis kialakítása.
- Aranyosi Gasztró-völgy: a generációk összehozása, közelítése – évszakonkénti gasztronómiai, közösségi rendezvény

- Árvácska Állatmentő Állomás: térségi (vad)állatmentő állomás létrehozása
- Habaújszántó: abaújszántói közösségi tér a fenntarthatóság jegyében
- Kerek Veled: megváltozott munkaképességű emberek közösségi és foglalkoztatási programja
- Göncöl szekér: gönci közösség a generációk találkozására: a fiatalok bevonásáért
- Bánya Bagoly Erdei iskola: a telkibányai iskola újra a helyi közösségé lehessen. A helyi közösség bevonásával az iskola épületének közösségi hasznosítása

A csapatok és a mentoraik megkeresték a termüket és hozzáálltak az ismerkedéshez, a csapatépítéshez, ami késő estig tartott. A késői időpont ellenére, amikor az emberek elkezdtek gyülekezni az udvaron előkerült a gitár és az ismerkedés szélesebb körben folytatódott.

Szombati napon egész nap a csapatok a mentoraik támogatása mellett folytatták az ötleteik kidolgozását, amit az ebéd és két ellenőrzőpont szakított meg. Az ellenőrzőpontokon csak azok jelentek meg, akik a csapatukat képviselve jöttek bemutatni azt, hogy hol is tartanak, meddig is jutottak a tervezéssel. Ezeknek az ellenőrzőpontoknak két célja volt, egyrészt, hogy időkereteket szabjon a munkának, ne hagyja a szétcsúszást, azt, hogy egy-egy dolognál leragadjanak. Másrészt, hogy hallja a többi mentor is és külső emberek is, akik így esetleg újabb elképzeléseket impulzusokat tudnak adni a további munkához. Az első ellenőrzőpont hagyományos módon zajlott, minden csapatból érkezett egy ember és beszámolt az addig végzett munkájukról. A másik ellenőrzőpontnál minden csoportból 2-3 fő beült saját ötlete mellé és a mentorok mentek körbe, s egy-egy ötletkörhöz odaülve, elmondták a tanácsaik, meglátásaikat, esetleg hasonló tapasztalati példáikat.

Az egész napos munka után az este tánczással és retró partival folytatódott, amelyet természetesen közösségi módon, a résztvevők szerveztek.

Vasárnap délelőtt a csapatok folytatták az ötletek kidolgozását, haladva a végső állapotához, amit majdan be lehet mutatni előadás formájában a nagyközönségnek. Közben minden csapatból az a tag, aki szószólóként a bemutató főszerepére vállalkozott, összeült a kommunikációs mentorokkal, akik a hatékony előadásra készítették fel a csapattagokat tanácsaikkal. Ebéd után következett a mentorok előtti bemutatás (főpróba), ahol megkapták az utolsó tanácsokat a kidolgozott ötletek végső prezentálásához. Az utolsó simítások után kezdetét vette a zárás, melynek főszereplője a résztvevő csapatok mellett a zsűri volt. Itt is 3 percet kapott mindenki a bemutatásra, és ebben az esetben a zsűritagok kérdezhettek. Amíg a zsűri visszavonult, hogy döntését meghozza addig lehetett az ABATHON-nak helyszínt adó Aranygombos Telkibányáról színes előadást hallgatni, beszélgetni, játszani, s izgalommal várakozni.

A szervezőcsoport úgy döntött, hogy nem ad pénzzutalmat, hanem a csapatok további együttműködését támogatja, így olyan ajándékokat kapott az első három helyezett, amely biztosítja azt, hogy együtt tudnak lenni a csapatok 2-3 napot és továbbdolgozni az ötletükön. Figyeltünk arra, hogy senki ne maradjon jutalom nélkül, így minden csapat kapott különböző tárgyi ajándékot, amik közül volt, amit a magyarországi észt nagykövet adott át, aki szintén jelen volt a maraton zárópillanatainál. A díjátadó egy igazi örömnéppé vált, melyen megünnepeltük a csapatokat és ötleteiket, a szervezőket, a mentorokat, a zsűrit, az önkénteseket és mindenkit, aki hozzájárult a 48 óra sikeréhez. A szervezők, a KÖFE és a FÉSZAK-KÖR, közösségfejlesztő felelősségének tekintik, hogy utánkövesse, lehetőségeihez mérten támogassa az ABATHON-on lendületet nyert projekteket, ötletcsapatokat a jövőben is.

Minden ilyen jellegű közösségi beavatkozás során tanulnak az abban résztvevők, illetve megerősödnek egy-egy újabb területen. Ha az ABATHON-ra ilyen szemmel tekintünk láthatjuk, hogy a térségnek újabb mozgásokat adott, lettek újabb elkötelezett cselekvő emberek. És a FÉSZAK-KÖR köré is kerültek olyan emberek, akik a későbbiekben bővíthetik a tagságot, e mellett az újabb munka, újabb kihívás megerősítette a szervezőcsapatot mind emberi oldalról, mind rendezvényszervezői tudásban. A KÖFE-nek pedig adott egy új módszert, ami a szakmafejlesztéshez tud hozzájárulni.

ÖSSZEGZÉS

A közösségfejlesztő maratonnak nagy az erőforrásigénye. Értünk ez alatt emberi és anyagi erőforrásokat egyaránt. Ezért ajánljuk, hogy folyamatba ágyazott legyen, olyan helyszínre tervezzék, ahol már vannak előzmények, ahol vannak helyi kapcsolatok, amire lehet építeni.

Fontos, hogy mint minden közösségi beavatkozás esetén a közösségi tervezési maratonoknál is mindenkinek létre kell hoznia a sajátját, az alaplódszert – a módszer alapjának tekintett adaptáció forrásaként már létezőt - a saját környezetére, körülményeire kell szabni.

Ezen nagy szakmai kísérletnek kézzel fogható, szakmai berkekben informálisan már visszaigazolt eredménye keletkezett, mely számos új kapcsolatot, új szakmai beavatkozási fókuszokat adott a hazai közösségfejlesztésnek. A közösségfejlesztő maraton a közeljövő szakmai fórumainak kiemelt témája lehet az egész magyar kultúrkör területén is.

Molnár Aranka

(2021.11.11.)